

BG

BG

BG

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 26.1.2011
COM(2011) 21 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Европа за ефективно използване на ресурсите — водеща инициатива на
стратегията „Европа 2020“**

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Европа за ефективно използване на ресурсите — водеща инициатива на стратегията „Европа 2020“

1. ВЪВЕДЕНИЕ: ЗАЩО Е ВАЖНО ЕФЕКТИВНОТО ИЗПОЛЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ?

Природните ресурси са в основата на функционирането на европейската и световната икономика и на качеството на нашия живот. Тези ресурси включват суровини, като горивата, минералите и металите, но също и храната, почвата, водата, въздуха, биомасата и екосистемите. Натискът върху ресурсите расте. Ако сегашната тенденция продължи, до 2050 г. населението на света се очаква да се увеличи с 30 %, за да достигне близо 9 милиарда души, и хората в страните с развиващи се и бързо растящи икономики с основание ще се стремят към равнищата на благосъстояние и потребление на развитите страни. Както се видя през последните десетилетия, интензивното използване на световните ресурси оказва натиск върху нашата планета и заплашва сигурността на доставките. Не можем да продължим да използваме ресурсите по сегашния си модел.

За да се отговори на тези промени, повишаването на ефективността на ресурсите ще бъде от основно значение за осигуряването на растеж и работни места за Европа. То ще доведе до големи икономически възможности, до подобряване на производителността, снижаване на разходите и стимулиране на конкурентоспособността. Необходимо е да се разработят нови продукти и услуги и да се намерят нови начини за намаляване на използваните суровини и енергия, за свеждане до минимум на отпадъците, за подобряване на управлението на запасите от ресурси, за промяна на моделите на потребление, за оптимизиране на процесите на производството, на методите на управление и стопанска дейност, както и за подобряване на логистиката. Това ще спомогне за стимулирането на технологичните иновации, за насърчаване на трудовата заетост в бързо развиващия се сектор на „зелените технологии“, за подпомагане на търговията на ЕС, включително и чрез отварянето на нови пазари за износа, и ще е от полза за потребителите чрез по-устойчивите продукти.

По-ефективното използване на ресурсите ще ни помогне да изпълним много от целите на ЕС. То ще бъде от основно значение, за да постигнем напредъка по въпросите на изменението на климата и за да постигнем целта си за намаляване на емисиите на ЕС на парникови газове с 80 до 95 % до 2050 г. То е необходимо за опазването на ценни екологични активи, на предоставяните от тях услуги и на качеството на живот на сегашните и бъдещите поколения. То ще ни помогне да гарантираме, че селското стопанство и рибарството са силни и устойчиви сектори, и ще намали продоволствената несигурност в развиващите се страни. Като намали зависимостта от все по-оскъдните горива и материали, насърчаването на ефективността на ресурсите може и да подобри сигурността на доставките на суровини в Европа и да направи икономиката на ЕС по-устойчива на бъдещи увеличения на световните цени на енергията и на суровините.

На предприятията и инвеститорите може да се предостави ясна посока, като се изработи визия, за това каква трябва да бъде Европа през 2050 г., както и дългосрочна политическа рамка. Важно е акцентът да се постави върху действията, които трябва да бъдат предприети през следващите десет години, за да се върне Европа на правилния път и за да се ускори преходът.

2. СТРАТЕГИЯТА „ЕВРОПА 2020“ И ВОДЕЩАТА ИНИЦИАТИВА „ЕВРОПА ЗА ЕФЕКТИВНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ“

За да се възползваме от предимствата на ефективна от гледна точка на използване на ресурсите и нисковъглеродна икономика, трябва да изпълним три условия:

- *Първо*, трябва да предприемем съгласувани действия в широк кръг от области на политиката и тази дейност трябва да се ползва с политическа популярност и подкрепа.
- *Второ*, трябва да действваме спешно поради дългия срок на реализиране на инвестициите. Някои действия ще имат положително влияние върху растежа и заетостта в краткосрочен план, а други изискват предварителни инвестиции, чието възвръщане е по-дългосрочно, но ще доведат до реални икономически ползи за икономиката на ЕС за десетилетия напред.
- *Трето*, трябва да дадем възможност на потребителите да преминат към ресурсно ефективно потребление, за да се насърчат непрекъснатите иновации и да се гарантира запазването на повишената ефективност.

Инициативата „Европа за ефективно използване на ресурсите“ е една от седемте водещи инициативи в рамките на стратегията „Европа 2020“, чиято цел е постигането на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж¹. Сега това е основната стратегия на Европа за постигане на растеж и заетост, подкрепена от Европейския парламент и Европейския съвет². Държавите-членки и институциите на ЕС работят заедно, за да координират действията си за провеждане на необходимите структурни реформи.

Тази водеща инициатива има за цел създаването на рамка за политиките, за да се подпомогне преходът към ефективна от гледна точка на използване на ресурсите и нисковъглеродна икономика, която ще ни помогне:

- да подобрим икономическите резултати, като същевременно намалим използването на ресурсите;
- да открием и създадем нови възможности за икономически растеж и повече иновации и за насърчаване на конкурентоспособността на ЕС;
- да осигурим сигурността на доставките на основните ресурси;
- да се борим с изменението на климата и да ограничим въздействието върху околната среда от използването на ресурсите.

¹ COM(2010) 2020 „ЕВРОПА 2020 — Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“.

² Заключение от заседанието на Европейския съвет на 17 юни 2010 г.; Документ EUCO 13/10. http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/council_conclusion_17_june_en.pdf.

За да постигнем ефективно използване на ресурсите в Европа, е нужно да осъществим технологични подобрения, значителна промяна в енергийните, промишлените, земеделските и транспортните системи, както и промени в поведението ни на производители и потребители. За да се предостави на предприятията необходимата им сигурност, за да инвестират сега, и за да се гарантира, че бъдещите поколения ще се възползват от интелигентното инвестиране, трябва незабавно да предприемем действия въз основа на регулаторна рамка, която осигурява стабилност в дългосрочен план. Подобряването на ефективността на ресурсите предоставя също възможност за контролиране на разходите чрез намаляване на потреблението на енергия и материали, като по този начин се насърчава бъдещата конкурентоспособност.

ЕС вече показва, че е възможен напредък относно ефективността на ресурсите. Рециклирането започна да става обичайна практика за предприятията и домакинствата в целия ЕС. От 1990 г. досега сме намалили емисиите на парникови газове в ЕС с повече от 10 %, докато нашите икономики са нараснали с около 40 %. Намаляваме зависимостта си от изкопаемите горива, като увеличаваме енергийната ефективност и разработваме алтернативи. Сега обаче трябва да се ускори напредъкът, усилията да обхванат и други области и да се извлекат ползите, които една успешна стратегия може да донесе от гледна точка на конкурентоспособност, създаване на работни места и просперитет.

Тази водеща инициатива ще спомогне за изграждането на стратегически и интегриран подход, чрез който ще се гарантира, че вече приетите за 2020 г. конкретни действия полагат основите за по-дългосрочните цели за 2050 г. и че се предприемат съответните действия за постигането на нашите цели. Инициативата ще гарантира, че използваме оптимално синергиите, присъщи на такава широкообхватна стратегия, и че набелязваме и изграждаме съответния баланс като част от създаването на политики при най-пълно осъзнаване на фактите. Тя изисква последователен анализ на причините, поради които някои ресурси не се използват ефективно. От тази отправна точка ще може да се обоснове аргументът за включването на ефективността на ресурсите в широк спектър от политики, както и за разработването на набор от инструменти, позволяващи на създателите на политики да осъществяват и наблюдават напредъка. По този начин ще се изгради ясна подкрепа и участие на националните, регионалните и местните органи, заинтересованите страни и гражданите.

3. ИЗПОЛЗВАНЕ НА СИНЕРГИИТЕ И ПОСТИГАНЕ НА БАЛАНСА

Сложният подход с взаимно свързани аспекти, необходим за изграждането на Европа, в която ресурсите се използват ефективно, може да се постигне само чрез комбинация от политики, при която се използват оптимално синергиите и се изгражда баланс между различните области и политики.

Типични примери за синергии са:

- създадените работни места в сектори, свързани с устойчивото развитие, често са по-сигурни, с висок експортен потенциал и създават икономическа стойност;

- действията, свързани с изменението на климата и енергийната ефективност, могат да увеличат енергийната сигурност и да намалят уязвимостта към петролните шокове;
- нисковъглеродните технологии намаляват емисиите и често водят до ползи по отношение на качеството на въздуха, шума и общественото здраве;
- таксите и субсидиите за използването на енергия или други ресурси могат да бъдат използвани, за да насочат поведението към намаляване на потреблението и към по-ефективно потребление, и могат да помогнат за реструктурирането на публичните финанси, като се облекчи данъчното облагане на труда, и така да се допринесе за създаването на работни места и на икономически растеж;
- увеличеното рециклиране ще намали натиска върху търсенето на суровини, ще спомогне за повторната употреба на ценни материали, които иначе биха били загубени, и ще намали потреблението на енергия и емисиите на парникови газове от добива и преработката;
- подобряването на проектирането на продуктите може да доведе до намаляване на търсенето на енергия и суровини и същевременно продуктите да станат по-трайни и по-лесни за рециклиране. То действа и като стимул за иновациите, като създава възможности за стопанска дейност и нови работни места;
- подобряването на енергийната ефективност води на първо място до по-малка необходимост от производство на енергия и от инфраструктура. Това на свой ред води до отслабване на натиска върху ресурсите от земя. Например намаляването на потреблението на енергия в ЕС с 1% би означавало, че няма да имаме нужда от еквивалента на 50 въглищни електроцентрали или 25 000 вятърни турбини;

Политиките на ефективно използване на ресурсите трябва да отчитат по подходящ начин съответния баланс. За да направим правилния избор сега и в по-дългосрочен план, трябва да отчетем целия жизнен цикъл на използване на ресурсите, включително веригата на стойността и баланса между различните приоритети. Като разполагат с необходимата информация, за да се оценят различните възможности за избор, създателите на политики ще могат по-лесно да решат къде да се съсредоточат усилията. Следват някои примери:

- усилията за едностранно намаляване на емисиите на парникови газове вътре в ЕС могат да окажат влияние върху конкурентоспособността на енергоемката промишленост и да доведат до преместването в чужбина на производството и на свързаните с него емисии на парникови газове и заетост, ако не се прилагат корективни мерки;
- производствените процеси на принципа just-in-time (точно навреме) водят до намаляване на енергията, необходима за съхранение на продуктите в складове, но могат също така да изискват повече транспорт. Това може също да важи за събирането на отпадъци и за рециклирането;
- въвеждането на „зелени“ превозни средства води до намаляване на използването на изкопаеми горива, но увеличава търсенето на електроенергия и на определени суровини, някои от които са с ограничена доставка и са съсредоточени само в някои географски райони (напр.

редкоземни елементи за електронни компоненти и горивни клетки, литий за акумулаторни батерии);

- използването на земя за производството на храни може да се конкурира с използването на земя за добив на енергия, а двете употреби могат да се конкурират със земята, която поддържа биологичното разнообразие или предоставяните от екосистемите услуги, като поглъщането на въглерод от атмосферата;
- материалите, които подобряват изолацията, могат значително да намалят количеството енергия, необходима за отопляване на сграда, но производството им може да бъде по-енергоемко;
- нарастването на използването на атомната енергия може да доведе до намаляване на въглеродните емисии, но изисква допълнително подобряване на ядрената безопасност, управлението на отпадъците и неразпространението;
- обезсоляването може да осигури решение на проблемите с водоснабдяването, но може да увеличи потреблението на изкопаеми горива и емисиите на парникови газове.

4. ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ВОДЕЩАТА ИНИЦИАТИВА „ЕВРОПА ЗА ЕФЕКТИВНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ“

Основна цел на водещата инициатива „Европа за ефективно използване на ресурсите“ е повишаването на сигурността за инвестиране и иновации чрез постигането на споразумение за дългосрочната визия и гаранции, че ефективното използване на ресурсите се взема предвид по един балансиран начин при формулирането на всички съответни политики. Инициативата предоставя дългосрочна рамка за дейности в голям брой области на политиката, като поддържа програми на политиката за изменението на климата, енергетиката, транспорта, промишлеността, суровините, селското стопанство, рибарството, биологичното разнообразие и регионалното развитие. Тези различни елементи трябва да бъдат добре координирани.

Основните елементи на дългосрочната рамка ще са под формата на редица координирани пътни карти за³:

- очертаване на това, от което се нуждае ЕС, за да създаде нисковъглеродна икономика през 2050 г., като намали емисиите на парникови газове с 80—95 % като част от глобалните усилия за борба с изменението на климата и същевременно подобри енергийната сигурност и подпомага устойчивия растеж и създаването на работни места;
- анализ на начина, по който ЕС може да създаде до 2050 г. енергийна система, която е нисковъглеродна, с ефективно използване на ресурсите и която е сигурна и конкурентоспособна. Това трябва да осигури необходимата сигурност за инвеститорите, изследователите, създателите на политики и регулаторите;

³

В приложение 1 е посочен преглед за 2011 г., основан на работната програма на Комисията.

- представяне на визия за сигурна и конкурентна транспортна система с ниски емисии на въглерод и с ефективно използване на ресурсите до 2050 г., чрез която се премахват всички пречки пред вътрешния пазар за транспорт, насърчават се чистите технологии и се модернизират транспортните мрежи;
- определяне на средносрочните и дългосрочните цели и на средствата за постигането им, като основната цел е отделяне на икономическия растеж от използването на ресурсите и от въздействието му върху околната среда.

Средносрочните мерки следва да бъдат съгласувани с тази дългосрочна рамка. Вече бяха набелязани редица такива мерки. Сред тях са:

- план за енергийната ефективност с перспектива за осъществяване до 2020 г., чрез който ще се набележат мерки за постигане на икономии на енергия от 20 % във всички сектори и който ще бъде последван от законодателство за гарантиране на енергийната ефективност и икономии;
- предложения за реформа на общата селскостопанска политика, общата политика в областта на рибарството, политиката на сближаване, енергийната инфраструктура и трансевропейските мрежи за транспорт в рамките на следващия бюджет на ЕС, за да се приведат тези области в съответствие с изискванията на ефективната от гледна точка на използване на ресурсите и нисковъглеродна икономика;
- нова стратегия на ЕС за биологичното разнообразие за 2020 г., за да се спре загубата на биологично разнообразие и на предоставяните от екосистемите услуги и те да се възстановят, като се вземе предвид натискът върху екосистемите;
- мерки за справяне с предизвикателствата на пазарите на основни стоки и по отношение на суровините⁴, с които наред с другото ще се оценяват периодично критичните суровини и ще се формулира търговска политика за осигуряване на устойчиви доставки на суровини от световните пазари. Тези мерки ще спомогнат за осигуряване на съгласуваност между политиките на ЕС за суровините и външните политики на Съюза, в това число насърчаване на доброто управление, прозрачността на дейностите и създаването на местна добавена стойност в развиващите се страни. Мерките ще насърчат добива, рециклирането, научните изследвания, иновациите и замяната на суровини в рамките на ЕС;
- стратегия за превръщането на ЕС в „кръгова икономика“, основана на общество, което рециклира отпадъците си, за да намалее генерирането на отпадъци и за да се използват като ресурс;
- изпреварващи действия за адаптация към изменението на климата, за да се сведат до минимум заплахите за екосистемите и човешкото здраве, да се подкрепи икономическото развитие и да се спомогне за адаптирането на инфраструктурата ни, така че да се справи с неизбежното изменение на климата;
- политика за водите, при която се издигат в приоритет мерките за икономия на водата и за увеличаване на ефективната ѝ употреба, за да се гарантира, че

⁴

COM(2011) 25

водата е на разположение в достатъчни количества, че е с подходящо качество, че се използва по устойчив начин и с минимално влагане на ресурс, и че накрая се връща в околната среда с приемливо качество.

Допълнителна информация за действията, които да бъдат предприети на равнище ЕС и на равнището на държавите-членки, е включена в описанието на водещата инициатива „Европа за ефективно използване на ресурсите“ в съобщението на Комисията относно стратегията „Европа 2020“⁵. В карето по-долу са посочени конкретни примери за действия на ЕС, които са вече в ход. На уебсайта на Комисията са посочени още примери за мерки за ефективност на ресурсите, предприети от държавите-членки и от международните партньори, както и редица действия, предприети от компаниите в различни сектори, за подобряване на ефективното използване на ресурсите⁶.

Конкретни примери на действия на ЕС, които са вече в ход

Както се признава във водещата инициатива на стратегията „Европа 2020“ „Съюз за иновации“, наличието на по-строги цели и стандарти за околната среда, които задават предизвикателни цели и осигуряват дългосрочна предсказуемост, ще гарантира важен подем при екологичните иновации. Пример за това е Протоколът от Киото. Анализът на Европейската патентна служба и Програмата на ООН за околната среда (ЮНЕП) показва, че след приемането на Протокола през 1997 г. процентът на патентовете за чиста енергия изпреварва значително този на технологиите, свързани с енергията от изкопаеми горива⁷. На равнището на ЕС пакетът от мерки на ЕС за енергетиката и изменението на климата е крачка напред: намаляват се емисиите на парникови газове чрез „определяне на правилните цени“, набелязват се цели за управление на бъдещите действия, насърчават се новите технологии и се разнообразяват енергийните доставки. Европейската схема за търговия с емисии е пример за това как пазарните сили могат да бъдат използвани, така че да предоставят стимули за по-ефективно използване на ресурсите. Получените цени на въглеродните емисии благоприятстват иновациите и бъдещите възможности за растеж, като се интернализират разходите за ресурси с високо съдържание на въглерод.

През 2008 г. ЕС преразгледа правната рамка за отпадъците въз основа на целия жизнен цикъл на продуктите от генерирането до унищожаването им, като постави акцент върху предотвратяването, повторното използване, рециклирането и оползотворяването на отпадъците („йерархия на отпадъците“). Държавите-членки трябва да изготвят планове за управление на отпадъците, които обхващат вида, количеството, източниците на отпадъци и системите за събиране. Трябва също да бъдат изготвени планове за предотвратяване, с цел да се прекъсне връзката между икономическия растеж и генерирането на отпадъци. Подобряване на управлението на отпадъците може значително да намали емисиите на CO₂. Например, всяка година ЕС изхвърля отпадъци, които могат да се рециклират, като хартия, стъкло, пластмаси, алуминий и стомана, на стойност 5,25 млрд. EUR. Ако тези отпадъци бяха рециклирани, това щеше да означава, че годишно се изпускат 148 милиона тона емисии на CO₂ по-малко. Подобряването на управлението на битовите отпадъци би могло да доведе до това през 2020 г. да се избегнат 92 милиона тона емисии на парникови газове в сравнение с 1995 г. Ако страните рециклираха 70 % от отпадъците си, в Европа биха били създадени поне 500 000 нови работни места.

В областта на енергийната ефективност се очаква първите девет мерки в рамките на директивата за екодизайна да доведат до 2020 г. до намаляване на потреблението на енергия с около 340 TWh, което е равно на продукцията на 77 типични електроцентрали. Преработената директива за енергийните характеристики на сградите, която влезе в сила през юли 2010 г., се очаква да доведе до намаление на крайното потребление на енергия в ЕС до 2020 г. от порядъка на 5%. Положителни резултати дават и други политики на ЕС, по-специално достъпа до финансиране за енергийна ефективност в рамките на Кохезионния фонд и

⁵ COM(2010) 2020, стр. 14—15.

⁶ <http://ec.europa.eu/resource-efficient-europe>

⁷ <http://www.epo.org/topics/issues/clean-energy/study.html>

структурните фондове. Франция например ще използва наличните средства от ЕС, за да намали повече от наполовина потреблението на енергия на квадратен метър в сградния си фонд.

Ресурсите често се използват неефективно, тъй като няма информация за действителните разходи за обществото от потреблението им, и в резултат на това предприятията и хората не могат да адаптират поведението си по съответния начин. Мерките на политиката за подобряване на ефективността на ресурсите и на цялостната икономическа конкурентоспособност трябва да са по-ясно насочени към „определянето на правилните цени“ и към това цените да бъдат направени прозрачни за потребителите, например в транспорта, енергетиката и потреблението на вода, така че цените да отразяват пълните разходи за ресурси за обществото (напр. по отношение на околната среда и здравето) и да не създават порочни стимули. Във връзка с това информационните и комуникационните технологии могат да изиграят решаваща роля, например чрез интелигентното отчитане на потреблението.

Освен това за подобряването на достъпността и работата на необходимите технологии ще бъде важна координирана публична подкрепа за изследователската и развойната дейност и иновациите, обхващаща целия ЕС. Както при всички нови технологии е необходим предварителен анализ на това как да се осигури подходящо управление на всички потенциални отрицателни въздействия.

Политиките за увеличаване на ефективността на ресурсите, като същевременно се подкрепя конкурентоспособността на отраслите на ЕС, трябва да бъдат добре балансирани и да отчитат както търсенето, напр. чрез екологосъобразни обществени поръчки и по-добра информация за потребителите, така и предлагането. Освен това ефективното използване на ресурсите често ще бъде един от основните елементи на секторните стратегии, но не е единственият елемент. Във всяка област на политиката и за всеки политически инструмент трябва да се извърши подходящ анализ чрез процесите на проучване и оценка на въздействието. Съответните разходи и ползи от действията трябва да бъдат анализирани задълбочено, за да се определят най-подходящите политики за всеки конкретен случай.

5. ИЗГРАЖДАНЕ НА БАЗАТА ОТ ЗНАНИЯ И НА ПОСЛЕДОВАТЕЛЕН АНАЛИТИЧЕН ПОДХОД

Анализът на инициативите, които са част от тази водеща инициатива, трябва да се основават по възможност на общи предположения, параметри и основни линии, както и на споделени средносрочни и дългосрочни възгледи. По този начин ще се гарантира, че анализите осигуряват последователна основа за политически решения за намаляване на емисиите на парникови газове и другите съответни цели по икономически ефективен начин в съответните сектори.

Като първа стъпка в началото на 2011 г. Комисията ще представи сценарии за съвместно моделиране до 2050 г. в областта на политиката за климата, енергетиката и транспорта. В приложение 2 са представени общите хипотези и параметри за референтния сценарий и цял диапазон от възможни вариации, които се разглеждат и могат да бъдат уместни за конкретни проблеми, свързани с ефективното използване на ресурсите. Предварителните резултати

показват, че до 2050 г. е възможно емисиите на парникови газове вътре в ЕС да бъдат намалени с 80 % в сравнение с нивата от 1990 г., като се използват технологии, като улавянето и съхранението на въглерода, възобновяемите енергийни източници, атомната енергия и електрификацията, ако могат да се постигнат подходящи цени на въглеродните емисии, добре функциониращи инфраструктури и пазари и да бъдат широко използвани необходимите технологии. При условие че се осъществи необходимото развитие в политиката, инфраструктурата, технологиите и пазара, тези предварителни резултатите от моделирането показват, че секторът на производство на електроенергия, жилищният и промишленият сектор трябва да са в състояние да намалят емисиите с повече от 80 %, транспортният сектор с около 60 %, а селскостопанският сектор с около 40 %.

Фактът, че ефективността на ресурсите изисква действия в такъв широк спектър от области, означава, че моделирането е особено сложно. Съществуващите модели са насочени към конкретни области на политиката и сектори, като енергетиката и транспорта. Те не могат да отразят напълно въздействието на използването на ресурсите върху екосистемите, предприятията, икономиката и обществото като цяло, или взаимната зависимост на мерките на политиката. Комисията ще извърши допълнителна аналитична дейност, за да оцени въздействията върху цялата икономика и да подобри способността си да съставя модели в други области от значение за ефективността на ресурсите, като селското стопанство, промишлеността и околната среда.

Изграждането на базата от знания ще изисква също допълнителна работа за оценка на политиките и за събиране на данни за жизнения цикъл, за да бъдат разработени допълнително политиките и да се изготвят оценки на въздействието, които се основават наред с другото на дейностите в различните сектори по рамковите програми за научни изследвания. В този контекст базата от знания ще бъде необходима и за да се създадат по-хармонизирани и прозрачни начини за измерване на въздействието върху околната среда.

6. ЕФЕКТИВНОСТТА НА РЕСУРСИТЕ КАТО НАРАСТВАЩА ГРИЖА В СВЕТОВЕН ПЛАН

Предвид световния мащаб на основните екологични проблеми, като изменението на климата, биологичното разнообразие, използването на земята, обезлесяването, външните въздействия на моделите на потребление и производство, конкурентоспособността, сигурността и достъпа до доставките, ЕС трябва да заеме с проблемите на ефективността на ресурсите в международен план и да си сътрудничи тясно с основни партньори, включително със страните кандидатки и със съседните ни страни. За това има няколко добри основания:

Първо, в международен план все повече се осъзнава стратегическото значение от това да се избегнат рисковете за доставките на ресурси, като редкоземни елементи, риболовни зони, земя, енергия и вода. Технологичните новости, като например литиеви акумулатори за електрически автомобили, често са обвързани с основни суровини, които са с произход от целия свят.

Второ, съгласуваните действия в световен мащаб могат да помогнат за намаляване на ръста на световното търсене. Ето защо ефективното използване на ресурсите следва да бъде основен елемент от външните ни отношения,

особено с големите потребители на ресурси, като страните с бързо растящи икономики. Например една от най-важните последици от нарастването на потреблението на енергия на страните с бързо растящи икономики е, че те все повече ще определят как се използва енергията в световен мащаб. Същото важи и за други основни суровини. Това оказва влияние върху моделите на световните доставки, а също и върху различните интереси на европейските производители, инвеститори и потребители в развиващите се страни.

Трето, международното сътрудничество може да доведе до обмен на умения, технологии и най-добри практики. Партньорите полагат значителни усилия за увеличаване на ефективното използване на ресурсите. Примери за това са Япония с така наречената концепция на трите „Р“ (редукция, реутилизация, рециклиране) (reduce, reuse, recycle), проекта на Китай за нов 5-годишен план и огромните инвестиции в „чисти технологии“ и насърчаването от страна на Южна Корея на „зеления растеж“. ЕС трябва допълнително да увеличи дейността си в тези области, за да поддържа конкурентната си позиция и да се възползва от създадените възможности. Има много възможности за международно сътрудничество в тези области. Например Европейската комисия развива сътрудничество с Китай по ефективността на ресурсите в области, като преносните мрежи, производството на електроенергия и сектора на строителството, чрез диалог на министерско ниво, чрез конкретни програми за научни изследвания и чрез сътрудничество на експертно ниво.

Чрез своите външнотърговски отношения ЕС трябва да продължи усилията за осигуряване на равнопоставеност за промишлеността, за подобряване на условията за устойчиво доставяне на суровини, както и за насърчаване на либерализацията на търговията с екологични стоки и услуги, така че да се осигури конкурентоспособността на промишлеността в международен план. По-доброто използване на „зелени“ технологии ще осигури ползи за околната среда и ще подобри ефективността на производствените процеси, като по този начин ще помогне за това ограничените природни ресурси да се използват най-ефективно в световен мащаб.

ЕС има силен интерес от задълбочаване на сътрудничеството с международните партньори в областта на ефективното използване на ресурсите. Това ще допринесе за целта на ЕС за устойчиво развитие и за ефикасни стратегии за намаляване на бедността в развиващите се страни, които разчитат на ресурси. Това ще спомогне и за намаляването на бързо нарастващото търсене на световните ресурси чрез насърчаване на преминаването към по-чисти видове производство и пренос на енергия. Международната конференция за устойчиво развитие Рио+20 през 2012 г. ще бъде съсредоточена върху „зелената икономика“ и управлението на околната среда и ще предостави добра възможност на ЕС да засегне въпроса с ефективното използване на ресурсите със световните партньори.

7. УПРАВЛЕНИЕ И НАБЛЮДЕНИЕ НА НАПРЕДЪКА

ЕС има нужда от средства за наблюдение и измерване на напредъка на ефективността на ресурсите. Някои ключови показатели вече са предвидени в основните цели от стратегията „Европа 2020“ за намаляване на емисиите на парникови газове с 20 % (30 % ако условията го позволяват), за 20 % енергия, произведена от възобновяеми енергийни източници, и за подобрене с 20 % на

енергийната ефективност. При все това са необходими показатели, които да обхващат въпроси, като наличието на природни ресурси, местоположението им, колко ефективно се използват, степените на генериране на отпадъци и рециклиране, въздействието върху околната среда и биологичното разнообразие. Комисията работи, за да осигури подходящи показатели за наблюдение и анализ, например въз основа на показателите за устойчиво развитие.

Ефективното управление и наблюдение на напредъка са от съществено значение, за да се гарантира, че ЕС постига по-голяма ефективност на ресурсите в своето производство и потребление. Дейностите в рамките на водещата инициатива „Европа за ефективно използване на ресурсите“ са в тясна връзка с други водещи инициативи на стратегията „Европа 2020“, по-специално с тези за индустриалната политика, „Съюза за иновации“, „Програмата в областта на цифровите технологии за Европа“ и „Програмата за нови умения и работни места“⁸ и свързаните с тях действия на държавите-членки.

Управлението и наблюдението ще се проведат в рамките на стратегията „Европа 2020“ и ще включват елементите, свързани със стратегията на ЕС за устойчиво развитие, за да се осигури пълна съгласуваност. Те ще се основават на анализ на политиките на ЕС и на тези на отделните държави-членки съгласно техните национални програми за реформи като част от „годишния обзор на растежа“⁹. Това ще бъде извършено в рамките на европейското полугодие за 2012 г.

8. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Да се постави акцентът върху ефективното използване на ресурсите, когато се формулират политиките, е необходимост и възможност за ЕС. В тази водеща инициатива се определя рамка, която да спомогне за гарантирането на това, че дългосрочните стратегии в области, като енергетиката, изменението на климата, научните изследвания и иновациите, промишлеността, транспорта, селското стопанство, рибарството и политиката за околната среда водят до ефективно използване на ресурсите.

Като следваща стъпка Комисията ще направи конкретни предложения за стратегии за подобряване на ефективността на ресурсите в различните области на политиката, както е посочено в приложение 1.

Комисията приканва Съвета, Европейския парламент, националните парламенти, Комитета на регионите, Европейския икономически и социален комитет, страните кандидатки и заинтересованите страни да допринесат за по-нататъшното развитие на тези стратегии и за насърчаването на ефективното използване на ресурсите.

⁸ COM(2010) 614, COM(2010) 546, COM(2010) 245, COM(2010) 682.

⁹ COM(2011) 11 — Годишен обзор на растежа: напредване с изчерпателния отговор на ЕС на кризата

Приложение 1: Предвидени през 2011 г. инициативи, които да доведат до резултати за водещата инициатива „Европа за ефективно използване на ресурсите“¹⁰

1-во тримесе чие на 2011 г.	Пътна карта за нисковъглеродна икономика до 2050 г.	за	Чрез нея ще се очертаят възможните пътища към нисковъглеродна икономика, за да се намалят емисиите на парникови газове с 80—95 % до 2050 г., като същевременно се подобри енергийната сигурност на ЕС и се подпомага устойчивият растеж и създаването на работни места, включително етапи, принос от секторите и отражение върху политиките за следващите няколко години
1-во тримесе чие на 2011 г.	Европейски енергийна ефективност до 2020 г.	за	Чрез него ще се определят мерки за постигане на икономии на енергия от 20 % във всички сектори, а през 3-тото тримесечие на 2011 г. планът ще бъде последван от директива за енергийната ефективност и икономии на енергия
1-во тримесе чие на 2011 г.	Бяла книга за бъдещето на транспорта	за	Чрез него ще се представи визия за сигурна и конкурентна транспортна система с ниски въглеродни емисии и с ефективно използване на ресурсите до 2050 г., чрез която се премахват всички пречки пред вътрешния пазар за транспорт, насърчават се чистите технологии и се модернизират транспортните мрежи
1-во тримесе чие на 2011 г.	Съобщение за политиката и стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2020 г.	за	Чрез нея ще се установят ангажиментите, които ЕС трябва да поеме в контекста на международните усилия и с оглед на натиска върху екосистемите. Чрез тази стратегия ще се установят редица междинни цели в подкрепа на действието
1-во тримесе чие на 2011 г.	Съобщение за справяне с предизвикателствата на пазарите на основни стоки и по отношение на суровините	за	Чрез него наред с другото ще се набелязват изключително важните суровини и ще се формулират интегрирани мерки за осигуряване на устойчиви доставки на суровини в ЕС от местни ресурси и от световните пазари, като се подчертава и ролята на търговската политика в тази област. Чрез него ще се насърчат добивът, рециклирането, научните изследвания, иновациите и замяната на суровини в рамките на ЕС. Накрая, по този начин ще се подобри съгласуваността между политиката на ЕС за суровините и външната политика
1-во тримесе чие на 2011 г.	Преразглеждане на директивата за енергийното данъчно облагане	за	Така ще се модернизира рамката за енергийното данъчно облагане, така че да поддържа по-добре приоритетната цел за устойчив растеж, като се насърчава икономика, при която ресурсите се използват по-ефективно и която е по-конкурентна и по-екологосъобразна
2-ро тримесе чие на 2011 г.	Пътна карта за Европа за ефективно използване на ресурсите	за	По този начин ще надградят и допълнят други инициативи, като основната цел е повишаване на производителността на ресурсите и отделяне на икономическия растеж от използването на ресурсите и от въздействието му върху околната

¹⁰ Вж. работните програми на Комисията за 2010 г. и 2011 г. (COM (2010) 135 и COM (2010) 623)

среда

2-ро/3-то тримесечие на 2011 г.	Обща селскостопанска политика Обща политика в областта на рибарството Политика на сближаване Инструмент за енергийната инфраструктура Преразглеждане на TEN-T	Предложенията за реформа на тези политики ще спомогнат за привеждането им в съответствие с актуалните приоритети на политиката, по-специално със стратегията „Европа 2020“ и с тази водеща инициатива
4-то тримесечие на 2011 г.	Пътна карта за енергията за 2050 г.	Чрез нея ще се проучат възможните пътища за енергийна система на ЕС с ниски въглеродни емисии, с ефективно използване на ресурсите, както и свързаните с това предизвикателствата на политиката
2011 г.	„Интелигентни“ електроенергийни мрежи	По този начин ще се осигури рамка за въвеждане на „интелигентни“ електроенергийни мрежи в държавите-членки, за да се увеличи енергийната ефективност, да се подкрепи интересът към възобновяемите енергийни източници и да се изгради инфраструктура за електрически автомобили
2011 г.	Сигурност на енергийните доставки и международно сътрудничество	Това ще бъде цялостен анализ на външното измерение на енергийната политика на ЕС
2011 г.	Преразглеждане на приоритетните вещества, посочени в рамковата директива за водите	По този начин ще се преразгледат приоритетните вещества, които представляват риск за водната среда или чрез нея на равнище ЕС
2011 г.	Стратегия за устойчива конкурентоспособност на строителния сектор в ЕС	Чрез нея ще се определят начините за укрепване на конкурентоспособността на сектора, като същевременно се отговори на сегашните и бъдещите предизвикателства пред обществото до 2020 г.
2011 г.	Европейска стратегия и план за действие за устойчива биоикономика до 2020 г.	Тя ще включва завършването на европейското изследователско пространство и изпълнението на европейското партньорство за иновации в секторите на биоикономиката. Чрез нея ще се насърчи интегрирането на различните сектори и политики в биоикономиката, ще се подобрят рамковите условия за иновации и ще се стимулира реформата на системите на научните изследвания и иновациите в държавите-членки
2011 г.	Стратегически план за транспортните технологии	В плана ще се представи средносрочна стратегическа програма за научни изследвания, иновации и разработване, в който ще се очертае начина, по който модерните транспортни технологии могат да допринесат за постигане на целите на Бялата книга за бъдещето на транспорта, в това число и за изпълнението на европейско партньорство за иновации за интелигентна

мобилност

2011 г. Преразглеждане на законодателството в областта на мониторинга и докладването на емисиите на парникови газове

на Това ще подобри мониторинга на водещата цел за климата в рамките на стратегията „Европа 2020“, като същевременно ще цели намаляването на ненужната административна тежест

Приложение 2: Основни хипотези на ЕС, използвани в моделирането, и възможни вариации в параметрите

(показани са долните и горните граници на целия диапазон, в който се изменят всяка хипотеза или всеки параметър поотделно или заедно, за да се установят чувствителните области и да се изработят сценарии за политиките. Съответните вариации трябва да бъдат избрани в зависимост от насочеността на конкретния анализ.)

Параметър	Референтен сценарий (тенденциите и политиките в момента)	Долна граница на вариацията	Горна граница на вариацията
Политики	Единствено настоящите политики и мерки, включително системата за търговия с емисии (СТЕ), 20 % енергия от възобновяеми източници и целите за намаляване на парниковите газове, които са извън СТЕ.	Разпокъсани действия в областта на изменението на климата — Споразумението от Копенхаген за участниците извън ЕС.	Координирани действия в световен мащаб в областта на изменението на климата, които са в съответствие с целта за 2°C.
Ръст на БВП	В средносрочен план, както е заложено в стратегията „Европа 2020“. „Бавно възстановяване“ — Европа ще претърпи невъзвратима загуба на благосъстояние, но ще започне отново да бележи растеж с темпове, съответстващи на дългосрочните прогнози за БВП в изготвения от ГД „Икономически и финансови въпроси“ доклад от 2009 г. за застаряването на населението.	„Загубено десетилетие“ — Европа е претърпяла невъзвратима загуба на благосъстояние и потенциал за бъдещ растеж.	„Устойчиво възстановяване“ — Европа е в състояние напълно да си възвърне предишните темпове на растеж и да увеличи своя потенциал, за да ги надмине.
Вносни цени на изкопаемите горива	Цена на петрола около 105 USD (2008 г.)/барел през 2030 г.; 125 USD (2008 г.)/барел през 2050 г.; съответстващо развитие на цените на газта и въглищата.	Цените на изкопаемите горива като в референтния сценарий; значителен риск от сътресения на пазара на петрол (напр. удвояване на цената на петрола), ако на преден план излезе въпросът за ограничените ресурси.	Ниски вносни цени на петрола от 80 USD/барел през 2030 г. и 70 USD през 2050 г. в съответствие с глобалните действия в областта на климата.
Улавяне и съхранение на въглероден диоксид	Демонстрациите в голям мащаб завършват успешно до 2020 г.; улавянето с търговска цел започва след 2020 г. в зависимост от конкуренцията при преобладаващите цени на квотите за въглеродните емисии.	Значително забавяне на внедряването и на произтичащото от това съкращаване на разходите поради забавяне на успешния резултат от демонстрациите и/или неприемане на технологията от страна на обществеността.	По-бързо внедряване поради стимулите от по-високите цени на квотите за въглеродните емисии. Широко практическо приложение, включително що се отнася до газта и промишлените процеси.

Производство на атомна енергия	Старите атомни електроцентрали се заменят с нови на съществуващите обекти. Нови АЕЦ в Полша и Италия. Постепенно преустановяване на използването на АЕЦ в Белгия и Германия в съответствие със законодателството, както е уточнено в сценария.	По-малко ядрени мощности поради недоброто приемане на атомната енергия от страна на обществеността.	Разрешаването на проблемите с безопасността и отпадъците води до по-добро приемане от обществеността; държавите-членки изпълняват планираните промени в ядрените си политики.
Възобновяеми енергийни източници (ВЕИ)	Навлизване в технологиите и съкращаване на разходите, което се наблюдава и през последните години, и в допълнение — премахване на административните пречки. Постепенно преустановяване на субсидиите за утвърдените технологии и значителни инвестиции в нови и „интелигентни“ електроенергийни мрежи.	Политиките относно ВЕИ остават същите като в референтния сценарий; след 2020 г. няма нова политика за ВЕИ. Слабо навлизане в технологиите вследствие на технологичния прогрес в областта на ВЕИ.	По-строги политики в областта на климата, укрепване на националните политики, подпомагащи използването на ВЕИ, и на европейската рамка, като например по-голяма подкрепа и засилени мерки за подпомагане на разширяването на („интелигентните“) електроенергийни мрежи, като в резултат на това се ускорява съкращаването на разходите и възприемането на технологиите; бързо постигане на равнопоставеност на слънчевата енергия в електроенергийната мрежа и ефективна интеграция на слънчевата енергия на пазара.
Енергийна ефективност	Умерено подобряване на енергийната ефективност. Налице е отделяне на икономическия растеж от потреблението на енергия, но може да се направи още много за реализиране на съществуващия потенциал за икономии.	Финансовите ограничения затрудняват възприемането на съществуващите варианти за спестяване на енергия в основните сектори на потребление.	Сценарият „Устойчив растеж“ се осъществява с помощта на засилени инвестиции в технологиите и решенията за постигане на енергийна ефективност и така се реализират големи икономии на енергия.

Транспорт	Запазване на настоящите тенденции, при които търсенето в областта на товарните превози нараства в съответствие с БВП, а пътническият транспорт отбелязва леко понижение в сравнение с растежа на БВП; като цяло продължава използването на съществуващите в момента автомобилни технологии.	Тенденциите, описани в референтния сценарий, са придружени от ограничения и значително забавяне на техническия прогрес и на съкращаването на разходи при нисковъглеродните технологии, като например електрическите превозни средства; липсва благоприятна рамка на политиката.	Успешна промяна и преминаване към управление на търсенето, „правилно определяне на цените“ и ускоряване на иновациите в технологиите, като така се създава възможност за повсеместно електрифициране.
Качество на въздуха	Постепенно законодателството относно качеството на въздуха става по-строго и надхвърля равнищата, определени в директивата относно качеството на въздуха (2008/50/ЕО), по-конкретно що се отнася до (новите) допустими прагове на ПЧ ₁₀ , (новите задължителни) прагове на ПЧ _{2,5} (индикативните равнища за 2020 г. са предвидени в директивата относно качеството на въздуха), както и до (новите) пределно допустими стойности на озона, с оглед на прилагане на законодателството от 2020 г. нататък и гарантиране на спазването му от страна на държавите-членки през 2030 г. След това законодателството относно качеството на въздуха бавно и постепенно става по-строго, но все още в държавите-членки до 2050 г. не могат да бъдат достигнати такива равнища на качество на въздуха, при които да няма значителни отрицателни последици за здравето или околната среда.	Използва се подходът на „обичайната дейност“, което означава прилагане на съществуващото законодателство относно стандартите за качество на въздуха (SO ₂ , NO _x , CO, ПЧ, озон, бензо(а)пирен, тежки метали), като държавите-членки ги прилагат най-вече до 2020 г. След това законодателството относно качеството на въздуха става по-строго, но все още има голяма вероятност да бъдат достигнати такива равнища на качество на въздуха, при които има значителни отрицателни последици за здравето или околната среда през 2050 г.	Постигнато е споразумение за по-амбициозни стандарти за качество на въздуха за 2020 г. и след това, като така постепенно се достигат такива равнища на качество на въздуха, при които няма значителни отрицателни последици за здравето или околната среда (каквито са например определените от СЗО ориентировъчни стойности за качество на въздуха), и успешно се постига пълно прилагане от страна на държавите-членки до 2050 г.

Биологично разнообразие	Пълно прилагане на Натура 2000 в ЕС и наред с това — увеличаване на броя на морските зони в мрежата при свързаност между обектите и действия за защита на биологичното разнообразие в рамките на Общата селскостопанска политика.	Недобро изпълнение на изискванията на мрежата Натура 2000 в ЕС при ниска степен на свързаност между обектите на Натура 2000.	Същото като при референтния сценарий, но и пълна защита на цялото биоразнообразие в ЕС, възстановяване на биоразнообразието и на предоставяните от екосистемите услуги в съответствие със заложената цел в Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие, както и прилагане на концепцията за „зелената инфраструктура“.
Управление на отпадъците	Пълно прилагане на съществуващото законодателство на ЕС в областта на отпадъците, по-специално що се отнася до постигане на целите, свързани с рециклирането, и на намаляване на отпадъците.	Няколко държави-членки не успяват да постигнат целите на ЕС, свързани с рециклирането, слабо намаляване на отпадъците.	Достигане на показателите на по-напредналите държави-членки по отношение на предотвратяването, повторното използване и рециклирането на отпадъците, надхвърляне на минималните цели на ЕС, намаляване на отпадъците с 15 %. Нулево депониране във всички държави-членки.
Пресни води	<p>Все по-голяма част от ЕС изпитва недостиг на вода, а периодите на засушаване са по-чести и обхващат по-големи територии. Енергийният отпечатък от потреблението на вода става по-голям, тъй като все по-голяма част ще трябва да се осигурява от алтернативни източници като обезсоляването на вода.</p> <p>Изискванията на Рамковата директива за водите се изпълняват и в повечето от водните басейни е постигнато добро екологично състояние.</p>	<p>Голяма част от ЕС изпитва недостиг на вода, а периодите на засушаване са по-чести и обхващат по-големи територии (и допълнително се влошават вследствие на изменението на климата). Наводненията също са по-чести и/или по-големи. Енергийният отпечатък от потреблението на вода е голям.</p> <p>Изискванията на Рамковата директива за водите се изпълняват само частично и не е постигнато добро екологично състояние във всички водни басейни.</p>	Налице е управление на потреблението на вода, целящо да осигури подходящо разпределение на наличните ресурси за потребителите на вода и за околната среда. Енергийният отпечатък от потреблението на вода е малък, тъй като е налице устойчиво управление на водите.

<p>Селско стопанство и земеползване</p>	<p>Селскостопанското производство нараства значително, но повишаването на добивите е умерено поради това, че съвременните технологии се внедряват постепенно в развиващите се страни. Разширена е базата от страни производителки, но поради търсенето в сектора на храните/енергията все още може да се изискват допълнителни площи, което води до обезлесяване и култивиране на нови площи (основно пасища или недоходоносна селскостопанска земя), като последствията от това са повишени емисии на парникови газове и загуба на биоразнообразие.</p>	<p>Селскостопанското производство нараства значително, за да може да осигури храна за многобройното и по-заможное население на света. Застой в добивите поради бавния технологичен прогрес и екстензивното земеделие и в резултат на това се наблюдава слабо спрямо пазарното търсене производство на зърнени храни в основните страни производителки и износители, което е съсредоточено в сравнително малък брой страни износители. Последствията от изменението на климата може би причиняват периодично спадане на добивите в обширни райони и довеждат до резки покачвания на цените на храните, с което се задълбочават проблемите около продоволствената сигурност. В отговор на силния натиск, който оказва търсенето в сектора на храните, обезлесяването продължава, като се култивират значителни по площ нови територии. Интензифицирането на селскостопанското производство и обезлесяването оказват по-силен натиск върху биоразнообразието и водят до повече емисии на парникови газове.</p>	<p>Селскостопанското производство нараства значително, но повишаването на добивите е бързо вследствие например на внедрените технологии за подобряване на сортовете семена/посадъчния материал, за капково напояване и др. Затова повишеното търсене в сектора на храните/енергията оказва по-малък натиск за осигуряване на допълнителни площи и в резултат на това намалява обезлесяването и се култивират по-малко нови площи (основно пасища или недоходоносна селскостопанска земя).</p>
---	--	---	---